

ชื่อเรื่อง ผลกระทบของอุตสาหกรรมเกษตรกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน : น้ำตาลกับห่วงโซ่อุปทาน

ผู้วิจัย ๑. ดร. จรรยา แผนสมบูรณ์
๒. ผศ. สิทธิพันธ์ พูนเอียด
๓. ดร. ศลทร คงหวาน
๔. นายบัณฑิต หอมเกษ

ที่ปรึกษาโครงการ

๑. รศ.ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์
๒. ดร. วิทวัส ขุนหนู
๓. นายทรัพย์สิทธิ์ เกิดในมงคล

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๖๖

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีการปลูกอ้อยและเป็นที่ตั้งของโรงงานน้ำตาล ตลอดจนมีการจัดตั้งสมาคมชาวไร่อ้อยในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ยกเว้นภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาผลกระทบของอุตสาหกรรมกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน : น้ำตาลกับห่วงโซ่อุปทาน ๒. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาผลกระทบของอุตสาหกรรมเกษตรกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน : น้ำตาลกับห่วงโซ่อุปทาน และ ๓. เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย กลไกหรือมาตรการที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงแนวปฏิบัติที่ดีในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน : น้ำตาลกับห่วงโซ่อุปทาน

ผลการศึกษาในการกระบวนการปลูกอ้อยเพื่อผลิตน้ำตาล พบว่า ในการปลูกอ้อยพื้นที่ต่าง ๆ มีปัญหาล้ำกันทุกพื้นที่ ได้แก่ การจัดหาทุนเพื่อการลงทุนปลูกอ้อย ส่วนใหญ่จะเป็นทุนกู้ยืมจากภาคเอกชนจากโรงงานน้ำตาล หรือจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เนื่องจากไม่มีงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เกษตรกรต้องรับภาระในการบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยว และการขนส่งเข้าโรงงาน โดยต้องแบกรับภาระต้นทุนที่สูง อันเนื่องมาจากการขาดแคลนแรงงาน จึงต้องอาศัยแรงงานต่างชาติมาช่วยในการทำ การเกษตรในไร่อ้อย และปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการเผาอ้อยที่ก่อให้เกิดหมอกควันไฟและเถ้าถ่านปลิวไปติดตามบ้านเรือน และเกิดฝุ่น PM 2.5 ตลอดจนการสูญเสียเครดิตคาร์บอนในบรรยากาศตลอดฤดูการเก็บเกี่ยวอ้อย ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน ปัญหาที่ชาวไร่อ้อยมีความจำเป็นต้องเผาอ้อยเป็นผลเนื่องมาจาก การตัดอ้อยสดต้องใช้ต้นทุนสูง มีความยากลำบากในการตัด คนงานไม่นิยมตัดอ้อยสด การใช้รถตัดยังไม่สามารถตัดอ้อยได้ทุกพื้นที่ นอกจากนี้ ยังพบว่า ในแต่ละพื้นที่ต้องใช้รถตัดอ้อยเป็นจำนวนมาก รถตัดอ้อยมีต้นทุนสูงและต้องนำเข้าจากต่างประเทศ และการจัดซื้อมีความยุ่งยากแต่อย่างไรก็ตาม การใช้รถตัดอ้อยสดยังไม่สามารถยุติปัญหาการเผาอ้อยได้ เนื่องจากหลังจากเก็บเกี่ยวอ้อยไปแล้วเกษตรกรยังมีความจำเป็นต้องเผาเศษใบอ้อยในไร่เพื่อความสะดวกในการบำรุงดูแลต้นอ้อยเพื่อให้อ้อยมีหน่อที่สมบูรณ์ต่อไป

สำหรับการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเผาอ้อยสามารถแก้ไขได้อย่างยั่งยืน โดยการให้โรงงานน้ำตาลทุกแห่งดำเนินการสร้างระบบคัดแยกอ้อยที่เกษตรกรนำมาส่ง โดยการแยกต้นอ้อยและสิ่งเจือปนออกจากกัน

เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำอ้อยทั้งต้นส่งโรงงานได้ นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานน้ำตาลได้อย่างสมบูรณ์ทั้งระบบ รัฐควรมีนโยบายย้ายสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลจากกระทรวงอุตสาหกรรมมาสังกัดในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และควรมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับอ้อยและน้ำตาลให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และมีการร่างกฎหมายให้การยอมรับสิทธิในอากาศสะอาดเป็นสิทธิที่แยกเป็นเอกเทศ (self-standing right) ต่อไป

คำสำคัญ ห่วงโซ่อุปทาน, ผลกระทบ, การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน, อุตสาหกรรมเกษตร, อุตสาหกรรมน้ำตาล

Subject: The impact of Agro-industry on the protection of human rights: sugar on the supply chain

Researcher:

1. Dr. Chanya Pansomboon
2. Assoc.Prof. Sittipan Poon-ead
3. Dr. Solatorn Kongwan
4. Mr. Bantid Homket

Project consultant:

1. Assoc.Prof.Dr. Chaiyon Praditsin
2. Dr. Wittawas Khunnu
3. Mr. Sappayasit Kerdnaimongkol

Keywords: Supply chain, impacts, human rights protection, agro-industry, sugar industry

Published year: 2023

ABSTRACT

This research is qualitative research, by collecting information from interviews with people living in the areas where sugarcane is grown and where the sugar factory is located, as well as establishing sugar cane farmers associations in various parts of Thailand except the southern region. The objectives of this research are 1. to study the impact of the industry on human rights protection: sugar and the supply chain 2. to study ways to solve the problem of the impact of the agricultural industry on human rights protection: sugar and the supply chain and 3. to develop effective policy proposals, mechanisms, measures, including constructive practices in human rights protection: sugar and the supply chain.

The results of the study on the sugarcane planting process for producing sugar found that there are similar problems in every area that plants sugarcane, such as finding funds for the investment in sugarcane planting. Most funds are from loans from the private sector, from the sugar factory, or from the Bank for Agriculture and Cooperatives, because there is no budget support from government agencies. Farmers must bear the burden of maintenance, harvest, and transportation into the factory by themselves, in which they have to bear the burden of high costs due to labor shortage. Therefore, they must rely on foreign workers to

help with agriculture in the sugarcane fields. The problem that affects nature and the environment is the burning of sugar cane, which causes fire smog and ash to be blown into houses, and causes PM 2.5 dust, as well as the loss of carbon credits in the atmosphere throughout the sugarcane harvesting season between November and April each year. The reason why sugarcane farmers need to burn sugarcane is that cutting fresh sugarcane requires high costs, and there is difficulty in the cutting, so it is less likely for workers to cut fresh sugarcane. Even using a cutting machine still cannot cut sugarcane in every area. In addition, it was found that in each area, a large number of sugarcane cutting machines were required, which are expensive and must be imported from abroad with complicated purchasing processes. Nevertheless, using sugarcane cutting machines still cannot end the problem of sugarcane burning. This is because after harvesting the sugarcane, farmers still need to burn sugarcane leaf scraps in the fields to facilitate the maintenance of the sugarcane plants so that the sugarcane will continue to have perfect shoots.

The problem of sugarcane burning can be solved sustainably by having every sugar factory create a system to sort sugarcane that farmers brought by separating sugarcane and impurities from each other, so that farmers can bring the whole sugarcane plant to the factory. In addition, to achieve complete development of the entire sugar supply chain, the government should have a policy to relocate the Office of the Cane and Sugar Board from the Ministry of Industry to the Ministry of Agriculture and Cooperatives. The laws regarding sugarcane and sugar should be amended to be appropriate with the current situation, and a new law should be issued to recognize the right to clean air as a separate right (self-standing right) further.